

KENT MERKEZİ VE KIRSALDA YAŞAYAN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARININ SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELEMESİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Birsen BASUN¹, Şule ERDEN²

1 Uzman, Şoförler ve Otomobilciler Odası Anaokulu, Müdür Yardımcısı, Çukurova/ADANA, birsenbasunsn@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6727-9419.

2 Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi ABD, Sarıçam/ADANA, sule.erden@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8748-1166.

Geliş Tarihi: 10.12.2019 Kabul Tarihi: 03.05.2020

Öz: Bu çalışmanın amacı, kent merkezi ve kırsalda yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerini incelemektir. Bu araştırma nedensel karşılaştırma modelinde düzenlenmiştir. Araştırmanın evrenini Adana ili Çukurova merkez ilçesinde yaşayan ve Ceyhan ilçesine bağlı kırsal bölgede yaşayan çocuklar oluşturmuştur. Kırsal bölge tanımına giren Ceyhan ilçesi mahalleleri seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu araştırmanın örneklemi tabakalı amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenen Adana il merkezinde yaşayan 40, kırsal bölgede yaşayan 40 olmak üzere 80 çocuktan oluşmaktadır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak; demografik bilgi formu, Wally Sosyal Problem Çözme Testi kullanılmıştır. 2015-2016 bahar eğitim-öğretim dönemi nisan, mayıs ayları içinde toplanan bu çalışmada, verilerinin analizinde frekans ve yüzde, aritmetik ortalama, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda kentte yaşayan çocukların sosyal problem çözme becerilerinin kırsalda yaşayan çocuklara göre daha üst becerilere sahip olduğu ve sosyal problem çözme becerilerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar Ekolojik kuramın temel kavramlarına göre tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent ve Kır Bağlamı, Sosyal Problem Çözme, Ekolojik Kuram

ANALYSIS OF SOCIAL PROBLEM SOLVING SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN LIVING IN URBAN AND RURAL AREAS

Abstract:

The purpose of this study is to examine social problem solving skills of pre-school children living in urban and the rural areas. This research is organized causal comparison model. The population of the study was children living in the central district of Çukurova in Adana province and living in the rural area of Ceyhan district. Ceyhan district neighborhoods, which are defined as rural areas, were determined by random sampling method. The sample of this study consists of 80 children, 40 of whom live in the city of Adana and 40 who live in the rural area, determined by the stratified purposeful sampling method. In this research as a tool for data collection; demographic information form, and Wally Social Problem Solving Test were used. In this study, which was collected in April, May, 2015-2016 spring academic year, frequency and percentages, arithmetic averages, independent groups t test and one-way analysis of variance techniques were used in the analysis of their data. According to the data obtained, it was determined that the social problem solving skills of the children living in the urban are better than the children living in the rural areas, and that the social problem solving skills differ according to gender. The results are discussed according to the basic concepts of ecological theory.

Keywords: Social problem-solving skills, urban and rural area, ecological theory,

Giriş

Bu yüzyılın en önemli becerilerinden birisi sosyal problem çözme becerisidir. Günümüz bireylerinin karşılaştığı sorunları anlaması, sorunlarla başa çıkma yolları bulması, bilimsel yöntemlerle çözerek bilgiye ulaşması, yaratıcı ve yenilikçi düşünebilmesi gibi sosyal problem çözme becerileri beklenmektedir (Chang, Zurilla, Sanna, 2004; Zeytun, 2010). Sosyal problem çözme becerisi; bilinçli, akılcı, amaçlı ve zahmetli bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Chang

ve diğ., 2004). Okul öncesi çocuklarının problem çözme becerilerini doğrudan etkileyecek olan yapı aileden sonra okuldur (Genç ve Kalafat, 2007). Sosyal problem çözme becerisi okul öncesi eğitim-öğretim sistemi içerisinde kendisine önemli bir yer edinmiştir.

Okul öncesi eğitim ortamı, problemlerle karşı karşıya gelen çocuklara kendi yöntemiyle gerekli bilgileri toplamayı, bu bilgileri karşılaştırıp değerlendirerek bir sonuca varmayı öğretmede rehber olmaktadır (Sevinç, 2005). Okul öncesi dönemde edinilen problem çözme becerisi sayesinde çocuklar; günlük hayatlarında karşılaştıkları sosyal problemleri çözebilmeleri için ihtiyaçları olan kendini ifade edebilme, ortak yaşamın gerekliliklerini kavrama, iletişim becerileri, empati becerileri ve diğer bireylerle yaşanan çatışma durumlarında doğru çözüm yolunu üretebilme gibi temel becerileri de kazanacaktır. Çocuklar bu beceriler sayesinde kendilerini yaşamın zorluklarından koruyabileceklerdir (Battistich, Solomon, Watson, Solomon ve Schaps, 1989). Okul öncesi çocuklarının, problem çözme becerileri desteklendiğinde, davranışlarıyla deneyimleri arasında bir denge kurabilecek, cesaret kazanabilecek ve günlük yaşama uyum sağlamaları kolaylaşacaktır (Sevinç, 2005; Zembat ve Unutkan, 2005).

Türkiye’de erken çocukluk döneminde sosyal problem çözme becerisini araştıran çalışmalar incelendiğinde; cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, anne öğrenim durumlarının (Akbaş, 2005), fen ve doğa etkinliklerinin okul öncesi dönem çocukların sosyal problem çözme becerisine etkisi hakkında öğretmen görüşleri (Akkaya, 2006), çocuklar için sosyal beceri eğitim programının (Dereli, 2008), özerklik ve atılganlık düzeylerinin (Şahin, 2009), duyguları anlama becerilerinin (Yılmaz, 2012) ve akran ilişkilerinin (Özmen, 2013) sosyal problem çözme becerisi açısından incelediği görülmektedir. Araştırmaların birçoğunda ölçme aracı olarak “Wally Sosyal Problem Çözme Testi ” kullanılmıştır (Akbaş, 2005; Dereli, 2008; Özmen, 2013; Şahin, 2009; Yılmaz, 2012). Sadece bir araştırmada araştırmacının kendi geliştirdiği “Fen ve Doğa Etkinliklerinin Çocukların Problem Çözme Becerilerine Etkisini Belirleme Anketi” kullandığı görülmektedir (Akkaya, 2006). Alan yazında örneklem değerini okul öncesi öğretmenlerinin oluşturduğu sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Akkaya, 2006). Kır ve kentte yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerisini ölçen bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan çocuklar kır ve kent bağlamında yaşamlarını sürdürmektedir. Türkiye’de çocuklar yaşadığı ve öğrenim gördüğü çevreye bakılmaksızın eşit haklara sahip olmalarına rağmen öğrenimlerini farklı imkanlarla sürdürmektedir. Çocukların kır ve kentte yaşamlarını sürdürmeleri eğitim öğretim sürecindeki performanslarına da yansımaktadır. Kırsal bölgede çocuk tarım ya da hayvancılık işlerinde ailesine destek olmaktadır (Kulaksız, 2014) Kentte yaşayan çocukların ise en önemli görevi okullarını başarılı bir şekilde bitirebilmeleridir. Türkiye’de kırsal ve kentsel bölgelerde yaşayan çocuklar günlük yaşantılarında değişik uyarıcılarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Örneğin; kırsalda yaşayan çocuklar daha özgür oyun oynama imkanı yakalarken, kentte yaşayan çocuklar ise apartmanlarda yaşadıklarından dolayı bu imkanı yakalayamamaktadır (Oktay, 1989). Buna karşın kentte yaşayan çocuklar kent merkezlerinde bulunan spor, sanat, kültür, eğitim gibi çeşitli olanaklara ulaşabilmektedir (Koçak, 2012). Oyuncak açısından incelendiğinde ise kırsalda yaşayan çocuklar yeterli oyuncuğa sahip değilken, kentte yaşayan çocuklar daha fazla oyuncuğa sahip olduğu, böylece daha fazla uyarıcıyla karşılaştıkları belirtilmektedir (Oktay, 1989).Bronfenbrenner, çocuğun doğduğu sosyo-kültürel ortamın diğer sosyo- kültürel ortamlardan etkilendiğini ifade etmektedir. Böylece çocuklar durağan olmayan, değişen ve evrilen bir çevrede yaşamlarını sürdürmektedir Çocukların yaşamını sürdürdüğü çevre birbiriyle sıkı ilişkiler içinde olan iç içe girmiş bağlamlardan oluşur. Bu bağlamlar bireyin gelişimine gerek okul gerekse aile aracılığıyla etki eder (Bronfenbrenner, 1979). Bundan dolayı kentte yaşayan çocuklara sunulan olanakların çeşitliliği, ailelerinin çocuklarına daha fazla zaman ayırması, ilgi ve isteklerini dikkate almaları kırsalda yaşayan çocuklara sunulan olanakların sınırlı olmasıkırsal ve kentte yaşayan çocukların üzerindeki etkisinin farklı olduğubelirtilmektedir (Ogelman 2008). Bu çerçevede bu çalışma kentte ve kırsal bölgede yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerini incelemesi açısından önem taşımaktadır.

Literatürde okul öncesi dönemde sosyal problem çözme becerisi ve Ekolojik Kuramı bir arada alan bir araştırmaya rastlanmamış olması bu araştırmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. bu araştırma okul öncesi dönem çocuklarının yaşadıkları bağlamın sosyal problem çözme becerileri bulgularıyla diğer araştırmalara bilimsel bir dayanak olması ve alan ile ilgili bilgi kaynaklarının artmasını sağlaması açısından önemlidir.

Bu araştırmanın amacı; kent merkezi ve kırsalda yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin incelemesini amaçlanmıştır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranacaktır.

1. Okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme beceri puanları bağlam değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme beceri puanları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma desenlerinden, nedensel karşılaştırmalı desen tercih edilmiştir. Nedensel karşılaştırma araştırmaları var olan/ doğal olarak ortaya çıkmış bir durum ya da olayın nedenlerini ve bu nedenlere etki eden değişkenleri ya da bir etkinin sonuçlarını belirlemeye yönelik araştırmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2008).

Katılımcılar

Bu araştırma 2015-2016 bahar eğitim-öğretim döneminde Adana ili Ceyhan ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğüne (M.E.M.) bağlı kırsal bölgede yer alan üç bağımsız anaokuluna ve Adana ili Çukurova M.E.M.'ne bağlı ilçe merkezinde yer alan bir bağımsız anaokuluna devam eden çocuklar üzerinde yürütülmüştür. Kırsal ve kent bağlamında anaokullarına devam eden 48-66 ay arasında olan herhangi bir engeli olmayan ve anne- babası ile birlikte yaşayan tabakalı amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenen toplam 80 (erkek: 40, kız: 40) çocuk çalışmaya dâhil edilmiştir.

Kırsal bölgede yaşayan çocukların (n=40; erkek: 20, kız:20) aylık yaş ortalaması $\bar{X}=60,45$, kentte yaşayan çocukların (n=40; erkek: 20, kız:20) aylık yaş ortalamasının ise $\bar{X}=58,80$ olduğu belirlenmiştir. Kırsal ve kent bağlamında yaşayan çocukların ebeveynlerinin eğitimleri incelendiğinde kırsalda yaşayan çocukların annelerinin %70'inin (n=28) ilköğretim, %27,5'inin (n=11) lise ve %2,5'inin (n=1) lisans mezunu olduğu görülmektedir. Babaların eğitim düzeyi incelendiğinde ise %67,5'inin (n=27) ilköğretim, %27,5'inin (n=11) lise ve %5'inin (n=2) ön lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Kentte yaşayan çocukla-

rın annelerinin %72,5'inin (n=29) lisans mezunu, % 27,5'inin (n=11) lise mezunu olduğu, babalarının ise %85,0'inin (n=29) ön lisans, % 12,5'unun lise (n=5), %1,0'inin lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Kırsalda yaşayan çocukların %77,5'i (n=31) çekirdek aileye sahip olduğu, %22,5'inin (n=9) ise geniş aileye sahip oldukları görülmektedir. Kentte yaşayan çocukların aile türü incelendiğinde tamamının çekirdek aileden oluşmaktadır. Kentte yaşayan çocukların tamamının kendisine ait odasının olduğu belirlenirken, kırsalda yaşayan çocukların %57,5'inin (n=23) kendisine ait odasının olmadığı, %42,5'inin (n=17) kendisine ait odası bulunduğu saptanmıştır. Kentte yaşayan çocukların ailelerinin büyük çoğunluğunun %85'i (n=34) çocuklarıyla oyun oynadıkları ve onlara zaman ayırdıkları, %12,5' nin (n=5) bazen, sadece bir ailenin ise çocuğuyla oyun oynamadığı tespit edilmiştir. Kırsalda yaşayan çocukların ailelerinin %52'sinin (n=21) çocuklarıyla oyun oynadıkları ve onlara zaman ayırdıklarını ifade ederken %20'si (n=5) bazen, %27,5'i (n=11) ise çocuklarıyla oyun oynamadıklarını belirtmektedirler.

Veri Toplama Araçları

Demografik bilgi formu: Bu araştırmada, kır ve kent bağlamında yaşayan çocukların kişisel bilgileri hakkında verilerini toplamak amacıyla demografik bilgi formu kullanılmıştır. Bu formda , anne- babaların; yaşları, öğrenim düzeyleri, meslekleri ve aylık gelirlerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Ayrıca bu formda çalışma grubu hakkında ayrıntılı bilgi elde etmek, çocuğun yaşadığı bağlamı belirlemek ve araştırmadan elde edilecek bulguları yorumlayabilmek amacıyla çeşitli sorular yer almaktadır.

Wally sosyal problem çözme testi- WSPÇT (Wally Social Problem Solving Test): Okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerini ölçmek için Wally Sosyal Problem Çözme Testi kullanılmıştır. Spivak-Shure'un (1985) Okul Öncesi Problem Çözme Testi ile Rubin-Krasnor'un (1986) Çocuk Sosyal Problem Çözme Testinin birleştirilmesinden oluşan Wally Sosyal Problem Çözme Testi, "The Incredible Years" projesi kapsamında Carolyn Webster-Stratton tarafından derlenmiştir (Webster-Stratton, 1990; Webster-Stratton, Reid & Beauchaine, 2013). Testte, varsayımsal ilişkilerden kaynaklanan çatışma durumları çocuklara sunulmaktadır. Varsayımsal durumlar 11 temadan oluşmaktadır. Bu temalar reddedilme, hata yapma, adaletsiz (adil olmayan) muamele, mağduriyet, yasaklama, yalnızlık, aldatılma, hayal kırıklığı, ikilem-

de kalma, yetişkin tarafından onaylanmama, saldırıya uğrama problemi ile başa çıkma gibi durumları içermektedir. Bu varsayımsal temalar için 15 resimden oluşan hikayeler bulunmaktadır. Bu hikayeler çocuklara tek tek anlatılmakta ve verdikleri tepkiler değerlendirilmektedir. Bu testte, her iki cinsiyete özgü iki farklı form bulunmaktadır (Dereli, 2008; Giren, 2013; Yılmaz, 2012). Çocuklara 15 farklı varsayıma dayanan sosyal problem durumunun renkli resimleri gösterilir. Arkasından “böyle bir durumda sen ne yapardın” sorusu sorulur. Çocuğun verdiği cevaplar prososyal ve prososyal olmayan olarak değerlendirilir. Her prososyal davranış için 1 puan, prososyal olmayan davranış için ise 0 puan verilir.

Türkiye’de Wally Sosyal Problem Çözme Testinin ilk uyarlaması Dereli (2008) tarafından altı yaş çocukları için yapılmış, güvenilirlik katsayısı .81 bulunmuş, Yılmaz tarafından (2012) tarafından 60-72 aylık çocuklar için uyarlaması yapılmış, güvenilirlik katsayısı .79 bulunmuştur. Kayılı ve Arı (2015) tarafından Wally Sosyal Problem Çözme Testinin geçerlilik güvenlik çalışması yapılmış, güvenilirlik kat sayıları üç yaş çocukları için .72 (n=50), dört yaş çocukları için .79 (n=145), beş yaş çocukları için .81 (n=504) bulunmuştur. Bu çalışmada Wally Sosyal Problem Çözme Testinin güvenilirlik kat sayısı ise .60 bulunmuştur. Elde edilen alpha değerinin genel güvenilirlik katsayısı kriterlerine göre güvenilir olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2008).

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri, Demografik Bilgi Formu, Wally Sosyal Problem Çözme Testi kullanılarak, 2015-2016 bahar eğitim-öğretim dönemi nisan, mayıs ayları içinde toplanmıştır. İlk olarak Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü aracılığıyla kentte ve kırsalda uygulama yapılacak okullar için Sarıçam ve Ceyhan İlçe MEM’lerden gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra ilgili anaokullarına devam eden çocukların velilerine Aydınlatılmış Onam Formu gönderilerek, izin alınan velilerin çocukları çalışma grubuna dahil edilmiştir. Uygulama, araştırmacı tarafından biri kent merkezinde, üçü ise kırsal bölgede olmak üzere toplam dört okul öncesi eğitim kurumunda, her çocuk ile birebir görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Dört bağımsız anaokulunda ölçme araçları uygulanırken çocukların; oyunlarını ve eğitimlerini aksatmayacak zamanlarda uygulama yapmaya özen gösterilmiştir. Demografik bilgi formlarının doldurulmasında çocukların öğretmenlerinden yardım alınmıştır. Uygulama sırasında çocukların verdiği cevaplar yazılı olarak kayıt edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, kent merkezi ve kırsalda yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme beceri puanları arasında yaşadıkları bağlama (kent-kırsal) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Bağımsız gruplar t testinin uygulanması için ilk varsayım olan birbirinden bağımsız iki farklı grup, kent ve kırsalda yaşayan okul öncesi çocuklardan oluşmaktadır. Verilerin normal dağılım göstermesi ve varyansların eşitliğini kontrol edebilmek için normallik ve Levene değerlerine bakılmıştır. Çarpıklık ve basıklık(skewness, kurtosis) değerleri tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1. Kent merkezi ve kırsalda yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme testi puanlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri

Bağlam	Çarpıklık	Basıklık
Kent	.034	.079
Kırsal	.098	-.692

Tablo 1 incelendiğinde sosyal problem çözme becerisi kent çarpıklık değerinin .034, basıklık değerinin .079 olduğu kırsal çarpıklık değerinin .098, basıklık değerinin ise; -.692 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu değerler -1 ile +1 arasında olduğu için çalışma grubunun normal dağılım gösterdiği bulunmuştur.

Bulgular

Bu çalışmada, okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerileri yaşadıkları bağlam ve cinsiyet değişkenlerine göre araştırılmış ve yapılan çalışmanın sonuçları tablolar halinde sunulmuştur. Okul öncesi çocukların sosyal problem çözme beceri puanlarının yaşadıkları bağlam değişkenine ilişkin t-testi analiz sonuçları tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Okul öncesi çocukların sosyal problem çözme beceri puanlarının yaşadıkları bağlam değişkenine ilişkin t-testi analiz sonuçları

Boyut	Bağlam	N	\bar{X}	s	Sd	t	P
Sosyal Problem Çözme Becerisi	Kent	40	9.25	1.88	78	5.880	.000*
	Kırsal	40	6.47	2.37			
	Toplam	80	7.86	2.52			

Tablo 2 incelendiğinde kentte yaşayan çocukların sosyal problem çözme beceri puanlarının ortalaması $\bar{X} = 9.25$ ss 1,88 iken, kırsalda yaşayan çocukların ortalamasının ise $\bar{X} = 6,47$ ss 2,37 ve toplam da $\bar{X} = 7,86$ ss 2,52 sahip oldukları görülmektedir. Kentte yaşayan çocukların sosyal problem çözme becerileri ile kırsal kesimde yaşayan çocukların sosyal problem çözme beceri puanları arasında kentteki çocuklar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(78) = 5,880$ $p < .0001$).

Okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme beceri puanlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri tablo 3' te sunulmuştur.

Tablo 3. Okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme beceri puanlarının cinsiyet değişkenine ilişkin elde edilen puanlara ait ortalama ve standart sapma değerleri

Boyut		Cinsiyet	N	\bar{X}	s
Sosyal Problem Çözme Becerisi	Kent	Erkek	20	9.20	1.94
		Kız	20	9.30	1.87
	Kırsal	Erkek	20	7.00	2.49
		Kız	20	5.95	2.06
		Toplam	80	7.86	2.52

Tablo 3 incelendiğinde kentte yaşayan erkek çocukların $\bar{X} = 9,20$ $s = 1,94$, kentte yaşayan kız çocukların $\bar{X} = 9,30$ $s = 1,87$, kırsalda yaşayan erkek çocukların $\bar{X} = 7,00$ $s = 2,49$, kırsalda yaşayan kız çocukların $\bar{X} = 5,95$ $s = 2,06$, kırsalda yaşayan erkek çocukların $\bar{X} = 7,86$ $s = 2,49$, puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir.

Okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Sonuçları tablo 4' te sunulmuştur.

Tablo 4. Okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin cinsiyet değişkenine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Karaler ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplar arası	165.138	3	55.046	12.438	.000*	1-3,1-4 2-3,2-4
Gruplar içi	336.350	76	4.426			
Toplam	501.487	79				

p < .0001 *1: Kent Erkek, 2: Kent Kız 3: Kırsal Erkek, 4: Kırsal Kız

Tablo 4 incelendiğinde anlamlılık değeri 0.05'ten küçük olduğu görülmekte bu da sosyal problem çözme becerisi bakımından gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğu ($F(3-76)=12,438$, $p < .0001$) anlamına gelmektedir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post Hoc Tukey testi yapılmıştır. Bu farklılıkların kentte yaşayan erkek çocuklarla $\bar{X}=9,20$ $s=1,94$ kırsalda yaşayan erkek çocuklar $\bar{X}=7.00$ $SS 2,49$, kentte yaşayan erkek çocuklarla $\bar{X}=9,20$ $s=1,94$ kırsalda yaşayan kız çocuklar $\bar{X}=7.00$, kentte yaşayan kız çocuklarıyla $\bar{X}=9,30$ $s=1,87$ kırsalda yaşayan erkek çocuklar $\bar{X}=7.00$ $s=2,49$, kentte yaşayan kız çocuklarıyla $\bar{X}=9,30$ $s=1,87$ kırsalda yaşayan kız çocuklar $\bar{X}=7.86$ $s=,56$ arasında olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Yorum

Araştırmamızda, okul öncesi çocukların sosyal problem çözme beceri puanlarının yaşadıkları bağlam değişkenine göre incelendiğinde, kentte yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin kırsalda yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinden daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Literatür incelendiğinde; kentte yaşayan çocukların kırsalda yaşayanlara göre sosyal problem çözme becerilerinin daha fazla geliştiği sonucuna ulaşan araştırmalara rastlanmıştır. Bu araştırmalarda ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ve çocuğuyla geçirdiği süre arttıkça ço-

cukların problem çözme becerilerinin de arttığını belirtmiştir (Eroğlu, 2001; Köşker, 2013). Yabancı kaynak literatürüne bakıldığında da benzer sonuçlara ulaşılan çalışmalar görülmektedir (Faizi, Azari ve Maleki, 2012; Leventhal ve Brooks-Gunn, 2004; Schwartz, Dodge ve Pettit, 1997). Schwartz ve arkadaşlarının (1997) araştırmasına göre; aile ortamının özellikleri ile çocuğun sosyal davranışları arasında yakın bir ilişki olduğu saptanmıştır. Leventhal ve Brooks-Gunn (2004)' a göre çocukların yaşadıkları mahallenin sosyo-ekonomik düzeyi ile okul başarısı arasında doğru orantı vardır. Faizi, Azari, Maleki (2012)' ye göre okul öncesi dönemde sunulan zenginleştirmiş çevre ailenin ilgisiyle desteklendiğinde yaratıcılığı arttırmaktadır. Ayrıca okul öncesi dönemde sosyal becerilerin gelişiminde ailenin payını vurgulayan yerli ve yabancı birçok araştırma mevcuttur (Akbaş, 2005; Ceylan, 2009; Çakır, 2007; Çelenk, 2003; Eroğlu, 2001; Guralnick, 2006; Krevans ve Gibbs, 1996; Orçan, 2010; Özyürek ve Ceylan, 2014; Sarı, 2007; Senemoğlu, 2009). Kentte yaşayan çocukların sosyal problem çözme becerilerinin kırsalda yaşayan çocuklarından yüksek olmasının nedeni demografik bilgi formundan edinilen veriler doğrultusunda; kentte yaşayan çocukların anne ve babalarının eğitim seviyelerinin kırsal kesimde yaşayan çocukların ebeveynlerinin eğitim seviyelerine göre üst seviyede olması ve kentte yaşayan ailelerin çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmesi olabilir. Diğer yandan Ekolojik kuramın temel kavramlarından Mikrosistem' e göre; çocuğun günlük hayatında yakın iletişim kurduğu kişileri yani aile, akraba, akran ve okul çevresini ve bunların birbiriyle olan ilişkilerini kapsar (Doğan, 2010). Çocukların ilk sosyal ilişki kurma deneyimlerini edindikleri yer, ailedir ve aile ortamında çocuklar kişilerarası ilişkilerin temel kurallarını öğrenirler. Çocuğun ailesiyle olan etkileşimi, olumlu sosyal ilişkiler kurabilmesi ve sorumluluk duygusu, paylaşma, yardımlaşma, işbirliği gibi sosyal becerileri kazanması açısından önemli bir rol oynar. Sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek ailelerden gelen çocukların, alt sosyo-ekonomik ve kültürel düzeye sahip ailelerin çocuklarına göre sosyal gelişimlerinin daha başarılı olduğu savunulmaktadır (Deniz ve Yılmaz, 2016).

Özyürek ve Ceylan (2014) araştırmalarında okul öncesi öğretmen görüşlerini incelemiş ve çocukta sosyal becerilerin gelişiminde ailenin önemini vurgulamıştır. Ekolojik yaklaşımda yer alan sistemler karşılıklı etkileşim içindedir bununla birlikte sistemler arasındaki tutarlılık ne kadar fazla ise, bu durumun çocuğun gelişimi üzerindeki etkisi de o kadar olumludur (www.tedmem.gov.tr, 2014).

Çocuklar, problemlere uygun çözüm yolları bulmayı, aile aracılığıyla öğrenmektedirler. Olumlu aile ortamı çocuğun olumlu kişilik geliştirmesinde son derece önemlidir. Özellikle annenin sosyal problem çözme becerisi çocuğun sosyal beceri gelişimini doğrudan etkilemektedir (Kesicioğlu ve Alisinaoğlu, 2015). Sonuç olarak kentte yaşayan çocukların sosyal problem çözme becerilerinin kırsalda yaşayanlardan yüksek olması, kentteki annelerin eğitim düzeylerinin kırsaldakilerden daha yüksek olmasıyla ve bu ailelerin çocuklarıyla daha çok zaman geçirmeleriyle, başka bir deyişle Ekolojik kuramın Mikrosistem ögesiyle açıklanabilir.

Bu çalışmada, okul öncesi çocukların sosyal problem çözme beceri puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, kentte yaşayan erkek ve kız çocukların sosyal problem çözme becerileri kırsalda yaşayan erkek ve kız çocukların sosyal problem çözme becerilerinden daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Literatür incelendiğinde cinsiyet faktörünün sosyal problem çözme becerisini etkilediği ve etkilemediği ile ilgili farklı sonuçlara ulaşan araştırmalara rastlanmıştır. Bu araştırmanın bulgularıyla paralellik gösteren birinci gruptaki çalışmalara göre; cinsiyet faktörü sosyal problem çözme becerilerini etkilemektedir (Arslan, 2009; Çam ve Tümkaya, 2006; Derin, 2006; Düzakın, 2004; D' Zurilla vd., 1998; Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006; Kaptan ve Korkmaz, 2002; Tchernigova, 1995; Walker, Irving ve Berthelsen 2002; Yaban ve Yükselen, 2007). Yaban ve Yükselen (2007) kız çocuklarının sosyal problem çözümede erkeklerden daha iyi olduğu sonucunu bulmuşlardır. Walker ve diğerleri (2002), okul öncesinde cinsiyetin, sosyal problem çözme yöntemlerine etkisini incelemiş ve bu araştırma sonucunda kız çocukları sosyal problem çözme becerisinin erkek çocuklardan daha yüksek olduğunu bulmuştur. Kapıkıran ve diğerleri (2006) okul öncesi dönem çocuklarında sosyal becerileri inceledikleri çalışmalarında benzer şekilde kız çocuklarının sosyal becerilerinin erkek çocuklarından daha yüksek olduğu sonucunu bulmuşlardır. İkinci gruptaki çalışmalarda ise cinsiyet faktörünün sosyal problem çözme becerilerini etkilemediği sonucuna ulaşan çalışmalar bulunmaktadır (Akbaş, 2005; Dereli, 2008; Gizir-Ergen ve Köksal-Akyol, 2012; Saygılı, 2000; Şahin, 1999; Şahin, 2009; Tavlı, 2007; Yılmaz ve Tepeli, 2013; Yılmaz, 2012) Akbaş (2005) altı yaş grubu çocuklarla yaptığı araştırma sonucunda sosyal problem çözme becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Dereli (2008) çocuklar için sosyal beceri eğitim programının altı yaş çocukların sosyal prob-

lem çözüme becerilerine etkisini incelediği çalışmasında cinsiyet değişkenine ilişkin bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2012) 60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerinin duyguları anlama becerilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yaptığı çalışmasında, çocukların sosyal problem çözme becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını belirlemiştir.

Görüldüğü gibi; cinsiyet faktörünün sosyal problem çözme becerisine etkisinin incelendiği araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir (Akbaş, 2005; Arslan, 2009; Çam ve Tümkaya, 2006; Dereli, 2008; Derin, 2006; D' Zurilla, Maydeu-Olivares ve Kant, 1998; Düzakın, 2004; Kapıkıran ve diğ., 2006; Kaptan ve Korkmaz, 2002; Tchernigova, 1995; Saygılı, 2000; Şahin, 1999; Tavlı, 2007; Yılmaz ve Tepeli, 2013; Şahin, 2009; Walker ve diğ., 2002; Yaban ve Yükselen, 2007; Yılmaz, 2012).

Bu duruma Ekolojik kuram çerçevesinden bakıldığında Mezosistem'de çocuğun gelişimi içinde bulunduğu aile, ailenin kültür, eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyi, arkadaş grupları, okul ve öğretmenler arasındaki iletişimden etkilenir (Bronfenbrenner, 1979). Bu bağlamda sosyal problem çözme becerisinin cinsiyet faktörü dışında Mezosistem öğelerinden de etkilendiği düşünülebilir. Makrosistem'de ise diğer sistemleri kapsayan kültürel değerler, ekonomik koşullar, politik sistemler, yasalar ve önemli tarihsel olayları içerir. Çocuğun toplumun ahlaki ve geleneksel yapısından etkilenmesi makrosisteme örnek olarak verilebilir (Bronfenbrenner, 1979).

Çağdaş toplumda aile fertlerinin rolleri aileyi etkileyen en belirgin faktördür. Rollerin doğru veya yanlış dağılımı olumlu ve olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. (Yağbasan ve İmik, 2006: 229). Bu bağlamda Yörükoğlu, (1992) bir toplumun yaşam tarzının, o toplumdaki ebeveynlerin çocuk yetiştirme anlayışını ve yöntemlerini gözle görülür şekilde etkilediğini belirtmiştir. Çocuklarda cinsiyet rolünün de bu kültürden etkilendiği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Kent merkezi ve kırsalda yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin incelendiği bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın ilk sonucuna göre; kentte yaşayan okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin kırsalda yaşayan çocuklardan daha yüksek düzeyde olduğu sonucu bulunmuştur.

Bu araştırmanın ikinci sonucuna göre ise; okul öncesi çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı bulunmuştur. Kentte yaşayan erkek ve kız çocukların sosyal problem çözme becerileri kırsalda yaşayan erkek ve kız çocukların sosyal problem çözme becerilerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmada elde edilen bulgulara ve sonuçlara dayanarak uygulamalara ve gelecekte yapılacak olan araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Uygulamaya İlişkin Öneriler

1. Okul öncesi dönemde çocuğun ailesini ve öğretmenini model alarak geliştirdiği sosyal problem çözme becerisi bireyin tüm yaşamını etkilemektedir (Dereli,2008; Arı ve Seçer, 2003). Bu bağlamda okul öncesi eğitim kurumları velilere bu konu ile ilgili aile eğitimleri vererek velilerde bir farkındalık oluşturabilirler. Ebeveynlerin bu konuda bilinçlendirilmesinin çocuklar üzerinde doğrudan etki yapabileceği düşünülmektedir.
2. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi eğitimde sosyal problem çözme beceri konusunda hizmet içi eğitim seminerleri düzenleyerek öğretmenlerin çocuklara bu becerileri kazandırmak için kullanabilecekleri yöntem ve teknikler ile ve sınıf içi ve dışı bazı etkinlikler geliştirmelerine destek olunabilir

Araştırmacılara Öneriler

1. Sosyal problem çözme becerisi çocuğun gelişimi açısından son derece önemlidir. Bundan dolayı örneklem gruplarının arttırıldığı farklı bağlamlar araştırma kapsamına alınabilir. Sosyal problem çözme beceri eğitim programı geliştirilerek programın işlerliğinin kontrol edileceği deneysel çalışmalar planlanabilir.
2. Bu çalışmada kırsal bölgede yaşayan çocukların sosyal problem çözme becerinin düşük çıktığı saptanmış, bu becerilerin düşük çıkmasının altında yatan nedenleri incelemek amacıyla nitel araştırmalar planlanabilir.

Teşekkür

Bu çalışma Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri birimi tarafından desteklenmiştir. Proje No: SYL-2016-6603

Kaynakça

- AKBAŞ, S. C. (2005). *Okul öncesi eğitime devam eden altı yaş grubu çocukların sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi* [Öz]. Basılmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- AKKAYA, S. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan fen ve doğa etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine etkisi konusunda öğretmen görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- ARSLAN, Y. (2009). *Lise öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile sosyal problem çözme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- BATTISTICH, V., Solomon, D., Watson, M., Solomon, J., & Schaps, E. (1989). Effects of an elementary school program to enhance prosocial behavior on children's cognitive-social problem-solving skills and strategies [Abstract]. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 10(2), 147-169.
- BRONFENBRENNER, U. (1979). *The ecology of human development*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, England.
- CEYLAN, Ş. (2009). *Vineland sosyal-duygusal erken çocukluk ölçeğinin geçerlik-güvenirlilik çalışması ve okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş yaş çocuklarının sosyal-duygusal davranışlarına yaratıcı drama eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- CHANG, E.C. & D' Zurilla, T.J. & Sanna, L.J. (2004) Social Problem Solving: Theory and Assessment. L.J. (Editors), *Social Problem Solving: Theory, Research and Training*. *American Psychological Association* [Abstract]. Washington, DC.
- ÇAKIR, A. (2007). *Sosyal bilişsel öğrenme kuramı*. Eğitim psikolojisi Ankara: Pegem A.
- ÇAM, S. ve Tümkaya, S. (2006). Üniversite öğrencilerinde kişilerarası problem çözme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 119-132.
- ÇELENK, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim-Online* 2, 28-34.
- DENİZ, M. E., Yılmaz, E. (2016). Üniversite öğrencilerinde duygusal zeka ve stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25).
- DERELİ, E. (2008). *Çocuklar için sosyal beceri eğitim programının 6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- DERİN, R. (2006). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerileri ve denetim odağı düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- DOĞAN, A. (2010). Ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde akran zorbalığının incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(3), 146-162.

- DÜZAKIN, S. (2004). *Lise öğrencilerinin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- D'ZURILLA, T.J., Maydeu-Olivares, A. & Kant, G. L. (1998), Age And Gender Differences In Social Problem Solving In College Students, Middle Age, And Elderly Adults. *Personality And Individual Differences*, 25, 241- 252.
- EROĞLU, E. (2001). *Ailenin çocuklarda problem çözme yeteneğinin gelişmesi üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- FAIZI, M., Azari, A. K., & Maleki, S. N. (2012). Design Principles of Residential Spaces to Promote Children's Creativity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 35, 468-474.
- GENÇ, S. Z. ve Kalafat, T. (2007). Öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile problem. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 10-22.
- GİREN, S. (2013). *Sosyal problem çözme eğitiminin altı yaş çocuklarının matematik becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- GİZİR ERGEN, Z. G. ve Köksal Akyol, A. (2012). An investigation of creativity among children attending preschools. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*. 5, (2), 156- 170.
- GURALNICK, M. J. (2006). *Family influences on Early development: Integrating the science of normative development, risk and disability and intervention*. In K. McCartney & D. Phillips (Eds.), *Handbook of early childhood development* (pp.44-61). Oxford, UK: Blackwell Publishers.
- KALAYCI, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (3.bs.)*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KAPIKIRAN, N. İvrendi, A. B. ve Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 19, 19-27.
- KAPTAN, F. ve Korkmaz, H. (2002). Probleme dayalı öğrenme yaklaşımının hizmet öncesi fen öğretmenlerinin problem çözme becerileri ve öz yeterlik inanç düzeylerine etkisi. *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitapçığı*, 16-18.
- KAYILI, G. Ve Arı, R. (2015). Wally sosyal problem çözme testi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi/The Journal of International Education*, 2:3, 51-60.
- KESİCİOĞLU, S. ve Alisinanoğlu, F. (2015). Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına ilişkin görüşleri ve beklentileri.
- KOÇAK, N.L., (2012). *Köy ve kentte yaşayan ilköğretim ikinci kademeye devam eden çocukların sosyal becerilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi ABD, Ankara.
- KÖŞKER, Y. (2013). *Köyde ve kentte yaşayan 6 yaş çocukların okul olgunluklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

- KREVANS, J. & Gibbs, J. C. (1996). Parents' use of inductive discipline: Relations to children's empathy and prosocial behavior. *Child Development*, 67, 3263-3277.
- KULAKSIZ Y. (2014). Yoksulluk bağlamında çocuk işgücü, ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi, 2(3), 91-111.
- LEVENTHAL T. and Brooks-Gunn J. (2004). A randomized study of neighborhood effects on low-income children's educational outcomes. *Dev Psychol* 40, 488-507
- Ogelman, G. H. 2008. *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal konularının aile değişkenlerine bağlı olarak incelenmesi*. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2(2); 213-230.
- OKTAY, A., (1989) Türk Kültüründe Kendini İfade Biçimleri ve İmkânları Yönünden Çocuk, *Türkiye'de Çocuğun Durumu*, 211-216.
- ORÇAN, M. (2010). *Sosyal Gelişim. Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* (Ed.:E. Deniz). Ankara: Maya Akademi.
- ÖZDİL, G. (2008). *Kişilerarası problem çözme becerileri eğitimi programının okul öncesi kurumlara devam eden çocukların kişilerarası problem çözme becerilerine etkisi [Öz]*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- ÖZMEN, D. (2013). *5-6 Yaş grubu çocukların akran ilişkilerinin sosyal problem çözme becerisi açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- ÖZYÜREK, A. & Ceylan, Ş. (2014). Okul öncesi çocuklarda sosyal becerilerin desteklenmesi konusunda öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 99-114.
- SARI, E. (2007). *Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- SAYGILI, H. (2000). *Sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- SCHWARTZ D, Dodge KA, & Pettit GS. (1997) The early socialization of aggressive victims of bullying. *Child Dev*, 68, 665-675.
- SENEMOĞLU, N. (2009). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem A.
- SEVİNÇ, M. (2005). *Bilişsel Gelişim ve Düşünce Becerilerinin Eğitim. Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa.
- ŞAHİN, G. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının özerklik ve atılganlık düzeyleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

- ŞAHİN, Z. (1999). Çocukların psiko-sosyal temelli problem çözme becerisinin çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- TAVLI, S. (2007). *6 Yas grubu anasınıfı öğrencilerinin problem çözme becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- TCHERNIGOVA, S. (1995). Puzzling boys and girls (ERIC, Gender Differences in Problem-Solving in Preschoolers through Puzzles).
- TEDMEM, (2014). www.tedmem.org.tr adresinden 03.12.2014 tarihinde edinilmiştir.
- WALKER, O. L., Degnan, K. A., Fox, N. A., & Henderson, H. A. (2013). Social problem solving in early childhood: Developmental change and the influence of shyness. *Journal of applied developmental psychology*, 34(4), 185-193.
- WALKER, S., Irving, K., & Berthelsen, D. (2002). Gender influences on preschool children's social problem-solving strategies. *The Journal of Genetic Psychology*, 163(2), 197-209.
- WEBSTER-STRATTON, C. (1990). *Dina Dinosaur's Social Skills and Problem-Solving Curriculum*. Seattle, WA: Incredible Years.
- WEBSTER-STRATTON, C., Reid, M. J. & Beauchaine, T. P. (2013). One-year follow-up of combined parent and child intervention for young children with ADHD. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 42, 251-261.
- YABAN, H. & Yükselen, A. (2007). Korunmaya Muhtaç Yedi-On Bir Yaş Grubundaki Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. *Toplumsal ve Sosyal Hizmet*, 18(1), 49-67.
- YAĞBASAN, M. & İmik, N. (2006). Öğretmenlerin aile içi iletişimi, Malatya ili örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 2.
- YILDIRIM, A. (2014). *Okul öncesinde yaratıcı problem çözme etkinliklerinin yaratıcılığa etkisi*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- YILMAZ, E. (2012). *60-72 aylık çocukların duyguları anlama becerilerinin sosyal problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- YILMAZ, E. ve Tepeli, K. (2013). 60-72 Aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerinin duyguları anlama becerileri açısından incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 172(172), 117-130.
- YÖRÜKOĞLU, A. (1992). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- ZEMBAT, R. ve Unutkan, P. Ö. (2005). *Problem çözme becerilerinin gelişim. gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar1*. İstanbul: Morpa.
- ZEYTUN, S. (2010). Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcılık ve problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.